

Donald Broady
Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC)
Institutionen för utbildning, kultur och medier
Uppsala universitet

Forskningsgruppen SEC, lägesrapport årsskiftet 2010/2011

PM 31 december 2010

Den institution där forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) har sin nuvarande hemvist kommer att läggas ned i och med utgången av år 2010. Sedan universitetsledningens planer på en nedläggning blev kända i september 2010 har vi inom forskningsgruppen och i överläggningar med olika samarbetspartner vridit och vänt på olika alternativ för att skapa bästa tänkbara förutsättningar för den fortsatta verksamheten.

Det följande är en redogörelse hur långt vi kommit. Den är primärt avsedd för internt bruk som information och diskussionsunderlag inom forskningsgruppen. Bara ett fåtal av medarbetarna och samarbetspartnerna har haft möjlighet att närmare följa höstens alla turer i organisationsfrågan. Många av er undrar säkert hr läget är.

Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC)

SEC har funnits sedan 1991 och genom åren haft sitt högkvarter vid tre olika institutioner i Stockholm och i Uppsala. Den leds i dag gemensamt av Donald Broady, Mikael Börjesson och Marta Edling.¹

Som framgår av namnet är verksamheten inriktad mot utbildningssociologi och kultursociologi. Med åren har de historiska perspektiven blivit allt mer framträdande.

Inom flertalet utbildningssociologiska studier anläggs två perspektiv. Å ena sidan undersöks hur olika sociala grupper använder utbildningssystemet. Å andra sidan utforskas fältet av utbildningsinstitutioner, det vill säga systemet av relationer mellan de positioner som besätts av olika lärosäten, skolor och utbildningsinriktningar. Särskilt intresse ägnas åt förhållandet mellan vad studenter, elever eller lärare har i bagaget (kulturellt kapital och andra tillgångar) och den ordning som råder inom utbildningsväsendet och i den sociala världen.

Flertalet kultursociologiska studier ägnas åt undersökningar av skilda slag av fält i Pierre Bourdieus mening. Tonvikten ligger vid kulturella fält såsom konst, litteratur och vetenskap. I många fall används

¹ Forskningsgruppen startades av Donald Broady som fungerade som dess vetenskaplige ledare fram till 2007 varefter ledarskapet delades mellan Donald Broady och Mikael Börjesson. I december 2010 utökades ledningen till en trojka i och med att Marta Edling tillkom.

prosopografisk (ung. kollektivbiografisk) metod, vilket innebär kartläggningar av de tillgångar som människorna verksamma inom fälten besitter, i syfte att blottlägga fältens strukturer – det vill säga mönstren av positioner, polariteter och hierarkier – och deras framväxt, utveckling och transformationer.

Vad forskningen mer konkret kan handla om framgår av titlarna på pågående och nyligen avslutade projekt, däribland följande, samtliga finansierade av Vetenskapsrådet: ”Ett kunskapsområdes uppkomst och etablering: Hållbar utveckling som undervisningsämne inom svensk högre utbildning. En utbildningssociologisk studie”; ”Grusade förhoppningar eller lyckade nyorienteringar? Högskolestudenters ändrade studieplaner och avhopp inom högre utbildning 1977 – 2007”; ”Gymnasieskolan som konkurrensfält”; ”Internationaliseringens nationella arenor. Svensk högre utbildning och utländska studenter, 1945-2015”; ”Kampen om studenterna. Det svenska högskolefältet och lärosätenas rekryteringsstrategier 1993-2003”; ”Konsten att lyckas som konstnär. Socialt ursprung, kön, utbildning och karriär 1945-2007”; ”Sextioåttio. Studentrevoltens sociala förutsättningar och kulturella effekter”; ”Skolans kungsväg. Det naturvetenskapliga programmets plats i utbildningssystemet”; ”Språken, skolan, samhället 1960-2010”; ”Transnationella strategier inom den högre utbildningen. Sveriges förhållande till Frankrike och USA, 1919-2009”.

Några större projekt med andra finansiärer är ”Folkskolans finansiering. De ekonomiska förutsättningarna för den allmänna folkundervisningens framväxt, 1842–1937” (Handelsbankens forskningsstiftelser); ”Att bygga maktbas. Uppbyggnad och utveckling av databas över ledande positioner” (Ragnar Söderbergs stiftelse); och tidigare ”Formering för offentlighet. En kollektivbiografi över Stockholmskvinnor 1880-1920” (Riksbankens Jubileumsfond).

Den jämförelsevis omfattade externa forskningsfinansieringen har varit en viktig materiell förutsättning för verksamheten. Enbart bidragen från de två ledande svenska finansiärerna Vetenskapsrådet och Riksbankens Jubileumsfond uppgick under perioden 2005–2010 sammantaget till 46 mkr. För år 2011 har SEC blivit tilldelat 13 mkr i bidrag från dessa två finansiärer. En materiell konsekvens av den externa forskningsfinansieringen är så pass stor är att den overhead som vår institution drar från forskningsbudgetarna kunnat hållas förhållandevis låg, för närvarande 33 procent.²

Utöver medel för egentlig forskning har SEC haft uppdrag av utredningskaraktär från Högskoleverket, Skolverket, Regeringen, Utbildningsdepartementet, Vetenskapsrådet m.fl. Vidare har SEC omfattande engagemang i internationella och nationella forskarnätverk och samarbetsprogram, forskarskolor m.m. Tack vare goda vitsord i samband med den universitetsgemensamma utvärderingen KoF 07 tilldelades SEC av rektor fr.o.m. 2008 s.k. excellensmedel för den fortsatta utvecklingen. Att forskningsmiljön är attraktiv har tagit sig uttryck bland annat i ett tillflöde av högt kvalificerade nya medarbetare som anmält sig som sökande vid utlysningar eller valt att förlägga egna forskningsprojekt eller postdok-medel till vår institution eller anslutit sig som gästforskare och i ett par fall som anställda gästprofessorer. Vad gäller utbildning har vi byggt upp utbildningssociologi som forskarutbildningsämne (inrättat 2006) och som huvudområde på avancerad nivå och grundnivå, samt medverkat i annan kursverksamhet, bland annat inom lärarutbildningen. Numer ges kurser i utbildningssociologi på samtliga nivåer.

Utmärkande för forskningsmiljön att flertalet av de deltagande forskarna och doktoranderna är anställda på annat håll än vid institutionen. Ämnestillhörigheten är synnerligen varierande. I SECs ledningsgrupp som möts en gång i månaden ingår företrädare för Amerikanistik, Ekonomisk historia, Engelska, Historia,

² Att det i fråga om externfinansierad forskning föreligger obalans mellan de tre institutioner vilkas personal 1 januari 2011 skall sammanföras i en ny stor institution framgår om de bidrag SEC mottagit från VR och RJ jämförs med motsvarande siffror för Institutionen för didaktik (1,8 mkr år 2010, forskarskolor frånräknade, men god utdelning, inte mindre än tre nya projekt, beviljade med start 2011) och Pedagogiska institutionen vars externa bidrag ebbat ut (863 tkr fanns för 2010 för en foass, siffran är 0 kr för åren 2011, 212 och 213, dvs inga nya projekt är beviljade). Allt enligt projektdatabaserna hos VR, RJ och FAS (det kan förstås finnas andra finansieringskällor som man missar med denna sökmetod, tacksam för korrigerig i så fall).

Konstvetenskap, Pedagogik och Utbildningssociologi. I SECs pågående forskningsprojekt medverkar forskare och doktorander med bakgrund i Arkiv, bibliotek och museer, Amerikanistik, Ekonomisk historia (2 medarbetare), Engelska, Didaktik, Företagsekonomi, Historia (8), Idéhistoria (2), Konstvetenskap (6), Matematik, Pedagogik (8), Rättssociologi, Skandinavistik, Socialantropologi, Sociologi (4) och Utbildningssociologi (10). Därutöver har SEC ett antal korresponderande medarbetare och samarbetspartner som bidrar till verksamheten utan att de för ögonblicket är avlönade inom något projekt vid institutionen. Jämte många doktorander i olika ämnen som mer eller mindre frekvent ingår i doktorandmiljön.

Att medarbetare kommer från många olika håll innebär särskilda krav på infrastrukturen och inte minst på forsknings-, ekonomi- och undervisningsadministrationen liksom på datorsystemen eftersom samarbetet i hög grad är webbaserat.

Epitafium över Institutionen för utbildning, kultur och medier

Bland de institutioner där jag varit verksam under mitt yrkesliv är Institutionen för utbildning, kultur och medier (EDU-institutionen) den i särklass mest välfungerande. Institutionsledningen har lyckats hålla föredömlig ordning på finanserna och det administrativa. Personalpolitiken är god liksom stämningen bland de anställda. Forskningen, som i huvudsak bedrivits inom SEC, är som framgått expansiv och institutionen har erbjudit goda förutsättningar för dess utveckling. Den undervisning som sker i institutionens egen regi är så långt jag kan bedöma av god kvalitet.

Den viktigaste framgångsfaktorn både för forskningsmiljön i sig och för undervisningens forskningsförankring är förstas medarbetarna och samverkanspartner. Från allra första början av vår institutions existens har en medveten rekryteringsstrategi varit att dessa skall vara forskningsaktiva, det vill säga ha intresse för och förmåga att bidra till forskningen. Strävan har även varit att de skall erbjuda bästa möjliga förutsättningar för att odla forskningsintressen. Att lärarna faktiskt är aktiva i forskningsssammanhang är på alla sätt (förutom i HSVs utvärderingar) mycket viktigare än blotta förekomsten av en doktorsexamen i deras meritportfölj. Men även med relationen disputerade/icke-disputerade lärare som måttstock hävdar sig institutionen någorlunda, med två anställda disputerade lärare per odisputerad.

För att göra rättvisa åt EDU-institutionens hela register bör utöver den till SEC knutna forskningen och undervisningen även nämnas medverkan i utbildning på grundnivå i ett flertal sammanhang, däribland lärarprogrammet; undervisning på avancerad nivå inom området digitala medier; undervisning på grundnivå och avancerad nivå inom området Barn- och ungdomsvetenskap jämte planerad uppbyggnad av forskning inom samma område³; arbete med de estetiska skolämnena; samt en efterfrågad uppdragsfortbildning av skollärare och skolledare.

Med tanke på att institutionen är ung, inrättad 1 januari 2006, måste utvecklingen sägas ha gått i rätt riktning och miljön är synnerligen livaktig.

Nedläggningsbeslutet och vår ursprungliga idé: hemvist vid två institutioner

Vi som varit mest engagerade i uppbyggnaden hade svårt att förstå poängen med att avveckla en uppenbart välfungerande institution. Beslutet om nedläggning (det presenterades som ett definitivt beslut

³ Planeringen av en forskningsmiljö för barn- och ungdomsvetenskap påbörjades i och med tillsättningen 2007 av en ny professor i "Utbildningsvetenskap med inriktning mot barns och ungas förutsättningar och villkor".

även om det formellt sanktionerades av konsistoriet först i november 2010) kom som en överraskning för oss alla när det presenterades av rektor vid ett informationsmöte 6 september 2010. Tidigare synpunkterna från de ansvariga vid vår institution vägrade uppenbarligen lätt⁴ eftersom nedläggningsbeslutet ingick i ett större sammanhang, nämligen ett samtidigt, 6 september 2010, aviserat paket av organisationsförändringar: den problemtungda Pedagogiska institutionen som dittills funnits inom Samhällsvetenskapliga fakulteten skulle tillsammans med Institutionen för didaktik, dominerad av odisputerade lärare, jämte EDU-institutionen komma att sammanföras till en ny stor institution som skall tillhöra en ny fakultet som skall inrättas inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet.

Den lösning på frågan om SECs tillhörighet som vi planerade för under större delen av höstterminen 2010 innebar att forskningsgruppen skulle få två hemvister. Den ena skulle bli den nämnda nya Institutionen inom den nya utbildningsvetenskapliga fakulteten. Den andra skulle bli Historiska institutionen inom den historisk-filosofiska fakulteten.

Det primära syftet med denna dubbla hemvist var att skapa en intressant och livskraftig forskningsmiljö för utbildnings- och kultursociolog, inklusive sociologiskt inriktad utbildningshistoria, där projekt och andra verksamheter förlagda till de två institutionerna skulle komplettera varandra. Vid den ena institutionen skulle tonvikten ligga på studier av aktuella förhållanden i utbildningsväsendet, vid den andra på undersökningar av mer renodlat historisk karaktär, däribland SECs studier av kulturella fält, eliter och annat som inte alltid har med utbildning att göra.

Samverkan skulle stärka de historiska inslag som länge varit viktiga i SECs forskning. De historiska perspektiven handlade inte bara om att allt fler historiker medverkat i projekten eller främst om att vi intresserat oss för företeelser bakåt i tiden. Nej, den historiska inriktningen innebär framför allt att problemen kring stabilitet och förändring är centrala. Isolerade undersökningar av tillstånd vid en given tidpunkt förekommer knappast. Vi har exempelvis medverkat i en anmärkningsvärd omsvängning av det utbildningshistoriska forskningsfältet i Sverige. Jag minns hur den första stora pedagogikhistoriska konferensen, arrangerad vid Lärarhögskolan i Stockholm 1998, med Per-Johan Ödman och mig som huvudansvariga, fortfarande totalt dominerades av pedagoger. Så hade det varit länge: utbildningshistorien hade ju upplevt en lång nedgångstid och i den mån den bedrevs skedde det i form av att pedagoger, antingen praktisk verksamma pedagoger – i typfallet någon pensionerad rektor som skrev sin skolas historia eller någon företrädare för universitetsämnet pedagogik – reflekterade över skolan och det pedagogiska tänkandet förr i tiden. Inget fel i det. Resultaten kunde bli intressanta men historievetenskapliga metoder utnyttjades föga i arbetet med källorna i arkiven, om man överhuvudtaget begav sig dit. Vad som sedan dess hänt skulle jag vilja kalla den historievetenskapliga vändningen inom svensk utbildningshistoria. Vid de följande pedagogikhistoriska konferenserna 2003 och 2006 blev historievetenskaperna något bättre representerade även om pedagogerna fortfarande dominerade stort. En avgörande vändpunkt var Historikermötet i universitetshuset i Uppsala 2005, där jag fast jag inte är historiker fick möjlighet att ingå i arrangemangskommittén. Detta blev det första av Svenska historiska föreningens möten där utbildningshistoria, i likhet med andra ämnesområden såsom exempelvis politisk historia och genushistoria, samlades i en egen serie av sessioner, nämligen inte mindre än sju utbildningshistoriska sessioner.⁵ Så har det fortsatt. Vid den fjärde nordiska utbildningshistoriska (lägg märke till namnändringen) konferensen 2009, också den anordnad i universitetshuset i Uppsala, var balansen tämligen jämn mellan företrädare för historievetenskaperna och pedagogik med systerämnen. I

⁴ Se t.ex. EDU-institutionens prefekt Finn Calanders temperamentsfulla skriftliga protest i form av en pm ”Ökad samverkan/integration i Blåsenhus”, daterad 31 maj 2010 och ställd till Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden. Vid den tidpunkten hade ingen vid vår institution hört talas om att det fanns tankar på en sammanslagning av de tre institutionerna för Didaktik, Pedagogik och Utbildning, kultur och medier. Protesten riktades mot andra uppifrånkommande påbud om samverkan mellan institutionerna, förslag som prefekten, som däri hade stöd av sin personal, bedömde som dödfödda eftersom de inte byggde på verksamheternas behov.

⁵ <http://www.skeptron.uu.se/broad/seg/e-0504-histmote.htm>

dag finns särskilt vid universiteten i Umeå och Uppsala kraftfulla utbildningshistoriska forskningsmiljöer med stark representation av historiker.⁶

För Uppsala del skulle ytterligare ett steg i denna utveckling bli en samverkan mellan den nya institutionen och Historiska institutionen, var vår tanke.

Utöver behovet att stärka den utbildnings- och kultursociologiska och utbildningshistoria forskningen var syftet att erbjuda fördelar för de två institutionerna. Den ena institutionen skulle genom denna samverkan få ett välbehövligt tillskott till sin forskningsbas och den andra bättre villkor för sin modernhistoriska forskning.

Dessa var våra planer ända fram till slutet av höstterminen 2010 då de stäcktes på grund administrativa hinder. Mer därom nedan.

Planering under hösten 2010

Historiska institutionen var den samarbetspartner vi helst önskade oss. Forskningen vid Historiska institutionen vid Uppsala universitet är i många avseenden framstående och forskningsmiljön och doktorandmiljön livaktig.⁷ Tyngdpunkten har legat på äldre och tidigmodern historia fram till och med 1800-talet medan 1900-talets historia ägnats mindre uppmärksamhet. Ur Historiska institutionens synvinkel är en fördjupad samverkan med SEC intressant som förstärkning av de modernhistoriska inslagen. För SEC är självfallet den fastare knytningen till en stark historievetenskaplig forskningsmiljö av stort värde. En vinst för både Historiska institutionen och SEC är att den utbildningshistoriska forskningen i Uppsala ges bättre utvecklingsmöjligheter.

Åtskilligt samarbete mellan Historiska institutionen och SEC hade förekommit redan tidigare. Bland annat har ett halvdussin nydisputerade från Historiska institutionen fått anställning i olika SEC-projekt och några av dem leder nu egna sådana projekt. Vidare har vi haft projekt med anställda och doktorander från båda institutionerna och samverkat i handledning av avhandlingsarbeten, i olika konferensarrangemang och kurser, inom *the Oxford-Uppsala Programme*, inom Nationella forskarskolan för utbildningshistoria m.m.

Överläggningar om en mer fördjupad samverkan startade i september 2011 i och med att det blev känt att SECs nuvarande heminstitution skulle läggas ned och frågan om var verksamheter bäst kunde fortsätta framöver blev ofrånkomlig. Ganska snart växte idén fram att SEC framöver skulle kunna ha två hemvister, den ena vid den kommande nya institutionen tillhörig en ny utbildningsvetenskaplig fakultet och den andra vid Historiska institutionen.

Ett förslag till hur samverkan skulle utformas diskuterades vid ett extrainsatt kollegium vid Historiska institutionen 13 oktober 2010 och därefter vid samma institutions styrelses sammanträde 3 november 2010 [bilaga 3]. Institutionsstyrelsens beslut blev att Historiska institutionen välkomnar en samverkan

⁶ Om denna utveckling se Donald Broady, Esbjörn Larsson & Johannes Westberg, "Utbildningens sociala och kulturella historia: En översikt", pp. 9-19 i Esbjörn Larsson & Johannes Westberg (eds.), *Utbildningens sociala och kulturella historia*, Utbildningshistoriska meddelanden 1, Uppsala universitet, 2010.

⁷ Kvalitetsmått kan alltid diskuteras, men ett vanligt mått är omfattningen av den externa forskningsfinansieringen, vilken vid Historiska institutionen vuxit från 8,5 mkr år 2009 till 12,5 mkr år 2010. Därmed är balansen ungefärligen jämn mellan externfinansierad och internfinansierad forskning. Under år 2011 kommer externfinansieringen att öka ytterligare. Nämnas kan att Riksbankens Jubileumsfond vid senaste ansökningsomgången 2010 beviljade alla de fyra ansökningar som inlämnats från Historiska institutionen. Dessutom tillkommer vissa av SECs verksamheter. Viktigare än dessa kvantitativa mått är förstås att forskningsmiljön vid Historiska institutionen är sådan att vissa av SECs verksamheter passar väl in.

med SEC enligt de föreslagna principerna, samt att ett formellt avtal mellan Historiska institutionen och SEC skulle upprättas. Så skedde och avtalstexten [bilaga 4] godkändes av Historiska institutionens styrelse vid dess sammanträde 8 december 2010 [se bilaga 5] med tillägget att Historiska institutionens prefekt gavs i uppdrag att förhandla med tillträdande prefekten för den nya institutionen. Avtalet kunde inte undertecknas eftersom administrativa hinder dök upp ett par dagar innan jul, se nedan.

Administrativa hinder för idéns förverkligande

Märk väl att den ovan nämnda avtalstexten [bilaga 4] reglerar relationerna mellan Historiska institutionen och SEC, inget annat. Där anges inte hur verksamheter vid andra institutioner, såsom den nya institutionen inom en ny utbildningsvetenskaplig fakultet, skall bedrivas. Vad gäller fördelningen av dessa verksamheter mellan institutionerna hade vi inom SEC som nämnts under större delen av hösten planerat för att mer historiskt inriktade studier förläggs till Historiska institutionen medan studier av mer aktuella förhållanden inom utbildningssystemet naturligen borde höra hemma vid den nya institutionen inom Fakulteten för utbildningsvetenskaper. Denna väg kom dock i slutet av 2010 att visa sig oframkomlig på grund av de direktiv som då utgick från utbildningsvetenskapliga fakultetsledningen och områdesnivån och som innebär att förutsättningar saknas för att för att SEC som forskningsgrupp skulle ha någon hemvist vid nya institutionen. Däremot kan planerade verksamheter i samverkan med andra institutioner genomföras ungefärligen som tänkt. Också den minoritet bland SECs medarbetare som fr.o.m. 1 januari 2011 får sin anställning förlagd till den nya institutionen kommer där att ha uppgifter och uppdrag av intresse i sammanhanget men den ursprungliga idén att den nya institutionen skulle vara en av forskningsgruppens hemvister måste vi ge upp på grund av följande hinder.

Ett första hinder uppträdde 18 november. Den preliminära avtalstexten hade tillställts utbildningsvetenskapliga fakultetskansliet varefter dekanen vid nuv. utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden 18 november muntligen meddelade att inget av SEC:s befintliga projekt vid EDU-institutionen som leds av där fast anställd personal får flyttas till Historiska institutionen.⁸ Dekanen klargjorde också att prefekten kan vägra tjänsteledighet åt en forskare som erbjuds att medverka inom ramen för ett sådant projekt förlagt till Historiska institutionen. Vi anpassade de reviderade avtalstexterna till detta direktiv, som inte var någon allvarlig sak. Det var bara fråga om en temporär fördröjning. Projekt kommer och går. Att vi hindrades att placera ett par av våra pågående projekt vid Historiska institutionen var inget bekymmer. Vi blev mest förbluffade. Det var svårbegripligt att fakultetsledningen dels ville försvåra ett initiativ till samverkan utåt av det slag som uppenbarligen kommer att bli en nödvändighet vid den nya institutionen med dess svaga forskningsbas, dels var obekymrad om att denna nya institution på längre sikt går miste om en hel del externa forskningsbidrag. En förklaring kan vara att det rörde sig om akademisk kvartalsekonomi: det väsentliga var att under den allra närmaste framtiden räkna in mesta möjliga mängd externa forskningsmedel avsett hur det går sedan. Hur som helst fanns anledning att glädjas åt detta uppflammande intresse för vår utbildnings- och kultursociologiska forskning från fakultetsledningen som under de senaste åren framför allt prioriterat didaktikämnet och lärarutbildningen.

⁸ Dekanen vid nuv. utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden meddelade 18 november 2011 sitt beslut att inga befintliga projekt ledda av anställda vid EDU-institutionen fick flyttas till Historiska institutionen. Hon hänvisade till följande formulering i VP 2010 för områdesnämnden för humaniora och samhällsvetenskap: "Prefektgodkännande av ansökningar om externa medel. Beträffande externa medel vill områdesnämnden betona angelägenheten av att lärare/forskare placerar erhållna medel vid den institution där den 'ordinarie' anställningen är placerad (eller vid Centrum för genusvetenskap eller Hugo Valentin-centrum). I normalfallet bör prefekt endast skriva under ansökningar som gäller verksamhet som ska bedrivas inom den egna institutionen." Beslutet meddelades vid ett prefektmöte dit även ledningen för SEC var kallad. Här klargjorde dekanen att redan när de ansökningar som det rörde sig om lämnades in borde vi inom SEC ha tänkt på att låta någon från Historiska institutionen figurera som huvudsökande. Detta är en illustration till hur knöligt det blir när administrativa hänsyn ska gå före forskningens behov. Det är mycket begärt att vi skulle ha varit så förutseende när vi för något eller några år sedan utformade de ansökningar som det här det handlar om, långt innan någon av oss hade en tanke på att EDU-institutionen skulle kunna läggas ned.

Allvarligare var nästa hinder som, lika oväntat, dök upp i form av ett mejl 21 december 2010 [i sin helhet återgivet som bilaga 6] undertecknat av Bengt Gustafsson, kanslichef vid det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet, och ställt till prefekterna för Historiska institutionen och Institutionen för utbildning, kultur och medier jämte den tillträdande prefekten för den nya institutionen. Här fastslås först att det är utmärkt att samarbete och samverkan över institutions-, fakultets- och områdesgränser utvecklas och fördjupas, men att det för sådana ändamål inte behövs avtal av det slag som utformats mellan Historiska institutionen och SEC. Så här lyder direktiven:

Dubbla adresser i AKKA ska inte förekomma, inte heller ska lärare/forskare vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier ha e-postadress vid annan institution. Rapportering av publiceringar i DiVa ska göras av den institution där forskaren/läraren är anställd - dubbel registrering ska inte göras. Någon egen hemsida på Historiska institutionen för SEC ska inte förekomma. "SEC:s" seminarier ska bedrivas vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier - självfallet är det både rimligt och möjligt för lärare/forskare vid en institution att medverka vid andra institutioners seminarieverksamhet, men knappast att flytta sin egen verksamhet till annan institution.

3. Framtida ansökningar om forskningsmedel från "SEC" ska undertecknas av prefekten för Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier. Om medel söks gemensamt av "SEC" och Historiska institutionen ska beviljade medel tilldelas berörda institutioner utifrån hur medlen avses vara fördelade mellan berörda lärare/forskare. Detta är angeläget för att inte någon icke avsedd snedvridning ska uppstå i samband med dels områdesnämndens medelsfördelning mellan fakultetsnämnderna och dels vid fakultetsnämndernas fördelningen mellan respektive institutioner.⁹

Detta mejl ställde våra planer på huvudet. Uppenbarligen skulle vid den nya institutionen inte finnas utrymme för forskningsgrupper vilkas verksamheter bedrivs så som SEC i dag fungerar vid Institutionen för utbildning, kultur och medier. Där kan vi vid behov använda flera olika mejladresser och flera institutionstillhörigheter i AKKA: vissa av SECs medarbetare som är anställda på annat håll har mejladresser vid vår institution samt behörigheter till system som de behöver använda, och omvänt har somliga anställda vid vår institution mejladresser och behörigheter på annat håll. Vi har haft och har ett flertal projekt som leds av personer som inte är anställda vid EDU-institutionen, och omvänt har anställda vid EDU-institutionen varit ledare för projekt förlagda på annat håll. Själv har jag exempelvis under mina år som anställd vid Uppsala universitet samtidigt varit ledare för en rad projekt vid KTH, vilket så långt jag förstått uppfattats alla inblandade parter, vid Uppsala universitet likaväl som vid KTH, uppfattat som en fördel och en brygga till samarbete. Också på Stockholms universitets webb har SEC i årtal haft en särskild hemsida eftersom vi haft vissa verksamheter och medarbetare där. Inget sådant skulle bli möjligt om SEC efter 1 januari 2011 skulle knytas till den nya institutionen.

Av Bengt Gustafssons mejl framgår att den princip vi har att följa i den mån vi förlägger verksamheter till den nya institutionen är att strikt knyta dessa till anställningar vid densamma. Hittills har vi inom forskningsgruppen inte resonerat på så vis. I gruppen ingår representanter för ett tjog ämnen, anställda på många olika håll. Ofta har man under olika perioder haft anställningar vid eller fått arvoden utbetalda från olika institutioner eller olika lärosäten. Det viktiga för det gemensamma arbetet har varit att utveckla forskningsprogram, få fram bra ansökningar och genomföra bra forskning, samt att efter bästa förmåga ta ansvar för undervisningsplanering och undervisning inom våra kompetensområden. Var olika medarbetare varit anställda eller varifrån de arvoderas är praktiska frågor som vi försökt finna praktiska lösningar på – självfallet frågor av stor vikt för den enskilde men ändå relaterade till den gemensamma forskningsplaneringen.

Möjligen är detta vårt hittillsvarande sätt att organisera forskningen på längre sikt oförenligt med ett inslag i styrningen vid Uppsala universitet, särskilt linjeorganisationsprinciperna och det nya resursfördelningssystemet. I så fall måste vi antingen ändra vårt arbetssätt eller söka organisatorisk

⁹ Cit. ur bilaga 6.

tillhörighet annorstädes. Det kan också hända att Bengt Gustafssons direktiv inte är eviga och oföränderliga. Dubbla AKKA-adresser och dubbla epostadresser förekommer faktiskt vid universitetet i övrigt. Inte heller den regel som Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämndens dekan ålagt oss att följa, det vill säga att projekt måste förläggas till institution där huvudsökande/projektledare är anställd, gäller utan undantag vid universitetet. Denna regels syfte kan knappast vara att försvåra välmotiverat samarbete och utvecklandet av livskraftiga forskningsmiljöer. Skälet för dess tillkomst var såvitt jag vet att man ville förhindra oönskat trixande, exempelvis att någon forskare spelar ut institutioner mot varandra och förlägger sina projekt dit där overheaden är lägst.

Framtiden får utvisa hur det blir. Under alla omständigheter måste vi inom SEC anpassa oss till för ögonblicket gällande direktiv, vilka innebär att SEC som forskningsgrupp inte kan ha någon hemvist vid den kommande nya institutionen. För undvikande av framtida diskussioner om det lämpliga eller olämpliga i att flytta bort den ena eller andra aktiviteterna från den nya institutionen är det enklaste att aldrig flytta in dem. Dock blir en del administrativt krångel oundvikligt eftersom SEC-projekt vid EDU-institutionen per automatik 1 januari 2011 överförs till den nya institutionen även i de fall där huvudsökande/projektledare har sin anställning vid i annan institution. I konsekvensens namn bör sådana projekt flyttas bort från den nya institutionen.

Framöver kan vi eventuellt få anledning att ta upp en diskussion med finansierarna, som ju beviljat bidrag till projekt inom forskningsmiljön vid en institution som nu upphör. I våra ansökningar om bidrag till pågående och beviljade projekt, ansökningar som lämnades in långt innan vi hade någon vetskap om att denna institution skulle läggas ned, står inget om att arbetet från 1 januari 2011 skall bedrivas vid en helt annan institution med en annorlunda och av allt att döma betydligt bräckligare forskningsbas. Denna fråga finns dock inte anledning att väcka ännu innan det blivit klarare vilka förutsättningar för forskningen som kommer att erbjudas vid den nya institutionen. Det enda vi nu har att utgå från är ”ingångsvärdena”, det vill säga vad i form av personer och forskningsresurser i övrigt som kommer att finnas vid den nya institutionen vid starten. Dessa initiala förutsättningar skall beskrivas i nästa avsnitt.

Som en ytterligare bekräftelse på att SEC som forskningsgrupp skulle få svårt att verka vid den nya institutionen, och som ännu en överraskning utan förvarning, fick jag 29 december 2010 besked om att den tillträdande prefekten för den nya institutionen fattat beslut om att mina administratörsrättigheter i personalhanteringssystemet AKKA upphör att gälla. Med omedelbar verkan, finner jag när jag försöker logga in. En teknikalitet kan det förefalla, men inom SEC bygger hela vårt system för hantering av behörigheter till interna material på olika servrar, listor över adressater för interna utskickslistor och diskussionsföra etc på CAS-id (eller ”Central webbautentisering”, som det heter sedan juni 2010), vilket också är det tillvägagångssätt som anbefalles inom universitetet för att medarbetarna skall slippa laborera med olika inloggningar i olika system. Följaktligen har någon inom SEC, och denna någon har tills vidare varit jag, behov av att få fram listor över dessa CAS-id och att ta bort och lägga till medarbetare allteftersom personuppsättningen i olika projekt ändras. Alternativet är förstås att ta omvägen över en administratör, men då kan något akut som tar mig tio sekunder att åtgärda över webben dra ut över dagar. Ibland ännu längre, som just i det ögonblick när detta skrivs, under helgen strax innan årsskiftet 2010/2011. Fastän den institution där jag med prefektens tillstånd erhållit behörighet som AKKA-administratör fortfarande existerar, kan jag nu inte genomföra planerade justeringarna i våra behörighetssystem. Med konsekvenser för ett antal projektmedarbetare i runt om i Sverige och på andra håll som behöver komma åt internmaterial och använda utskickslistor. Även om det kan verka småttigt att kvirra över detta beslut, bakom vilket kan ligga för mig obekanta men rimliga administrativa skäl, vill jag ändå nämna det som en tydlig illustration av hur administrationens och forskningens behov kan kollidera. Ur institutionsadministrationens synvinkel framstår AKKA-listorna primärt som ett sätt att hålla ordning på anställda vid samma institution och långsam hantering är inget större problem. I forskningens perspektiv är användningen av CAS-id ett sätt att snabbt och flexibelt fördela behörigheter till medarbetare i pågående forskning oavsett var de är anställda för att ge dem tillgång till information,

material och system som de har bruk för. Frågan är vilka behov som kommer att ges företräde vid den nya institutionen. Allt vi hittills sett tyder på att det inte blir forskningens.

Den nya Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (IPDU): om det stora behovet av samverkan utåt

För ögonblicket är det svårt att förutse vilka förutsättningar för forskning i allmänhet och SECs forskning i synnerhet som kommer att erbjudas vid den nya institution som enligt konsistoriets beslut 2010-11-19 skall inrättas 1 januari 2011. Namnet skall enligt samma beslut bli Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (IPDU)¹⁰ och den skall tillhöra en ny Fakultet för utbildningsvetenskaper vilken kommer att inrättas inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet. Personalen skall bestå av för närvarande anställda vid nuvarande Institutionen för didaktik, Pedagogiska institutionen och Institutionen för utbildning, kultur och medier.

Under loppet av höstterminen 2010 ända fram till senare hälften av november levde vi inom SEC i den lyckliga men tydligen illusoriska övertygelsen att det är uppenbart för alla berörda att IPDU har allt att vinna på samverkan av det slag som vi planerade med företrädare för Historiska institutionen. Vi tänkte oss att mer liknande samarbeten skulle kunna utvecklas på andra områden. Uppodlandet av, låt säga, pedagogisk psykologi eller forskning om utbildningspolicy förutsätter medverkan av psykologer och neurovetare, statsvetare och ekonomer med flera, för att ta några exempel bland många tänkbara.

I själva verket är utsikterna till intressant forskning i anslutning till den nya institutionen goda, under en bestämd förutsättning: att institutionen liksom den nya fakulteten satsar kraftfullt på att odla samverkan utåt, med olika forskningsmiljöer i olika ämnen vid olika institutionen vid universitetet. Om den vägen väljs kan den nya fakulteten och institutionen bli ett nav i den fortsatta utvecklingen av utbildningsvetenskapligt relevant forskning vid universitetet. Vilket skulle bidra inte bara till den utbildningsvetenskapliga forskningens blomstring utan även till utbildningens kvalitet, inte minst lärarutbildningens. I Uppsala finns rimligen landets bästa förutsättningar för att skapa en universitetsmässig lärarutbildning utan motstycke.

I somliga fall innebär samverkan utåt att bygga vidare på existerande samarbete. Ett tydligt exempel är området naturvetenskapernas didaktik där sedan många år undervisningen och forskningen bedrivits både vid TekNats institutioner och vid nuv. Institutionen för didaktik. Den sistnämnda institutionen ansvarar f.n. även för ett Forum för ämnesdidaktiska studier med uppgift att främja utvecklingen inom detta område och fördela sammanlagt 9 mkr till ämnesdidaktiska verksamheter runt om på universitetet. Annan samverkan kommer att underlättas av utbildningsvetenskapliga fakultetens stundade anslutning till samarbetsprojektet SALT. Ytterligare en existerande plattform för samverkan är Kollegiet för utbildningsvetenskaplig forskning vid Uppsala universitet.

SECs samverkan med Historiska institutionen var tänkt att som ett bidrag till dessa strävanden och därmed som en brygga mellan Blåsenhus och Engelska parken. Formerna kan förstås variera, men enligt min mening är den enda framkomliga vägen att skapa en fungerande forskningsbas för den nya

¹⁰ Institutionsnamnet är svårtolkat och dess tillkomst höljt i dunkel för oss som sysslar med verksamheten. Namnet fanns inte med som förslag i de tidigare versioner av underlaget som cirkulerat utan tillkom i sista stund strax innan underlaget förelades konsistoriet. Om den vid universitet vanliga principen att institutioner döps efter forsknings- eller ämnesområden ska gälla, vore det självklara namnet Institutionen för Didaktik, Pedagogik och Utbildningssociologi. Inom dessa tre ämnen finns forskning, varav den som byggts upp inom utbildningssociologin inte är den minst betydande. Alla tre ämnena har av universitetet inrättats som forskarutbildningsämnen och alla tre är huvudområden i kandidat-, magister- och masterexamen. Undervisning i alla tre ämnena ges på alla nivåer från grundnivån över avancerad nivå till forskarnivån.

institutionen att låta denna forskningsbas sträcka sig in i andra fakulteter, institutioner, ämnen och forskningsmiljöer.

Alternativet till samverkan utåt är en renodlad utbildningsinstitution, och i huvudsak en lärarutbildningsinstitution.¹¹ Det kan förefalla vara avsikten om man enbart fäster sig vid hur institutionskonstruktionen ter sig på pappret och inte beaktar möjligheterna till samverkan utåt. Av det enda samlade planeringsunderlag som fortfarande nu i december 2010 är tillgängligt, nämligen det beslutsunderlag vars slutversion tillställdes konsistoriet i början av november,¹² framgår att institutionen blir den allra största inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet med ca 165 anställda (motsv. 140 heltider), varav en förhållandevis liten andel kan räknas som forskningsaktiva och en mycket stor andel består av icke disputerade lärare. Lärarutbildningen beräknas utgöra 70 procent av det totala utbildningsuppdraget. Den egna forskningsbasen är påfallande klen i förhållande till institutionens storlek (se nedan). Att lita till egna krafter, det vill säga försöka initiera avskilda forskningsmiljöer hemmavid, är inget realistiskt alternativ. Det tar något decennium att etablera forskningsmiljöer och när den nya institutionen skall starta 1 januari 2011 är de befintliga forskningsförutsättningarna inte på långa vägar tillräckliga. Enda möjligheten att inom en rimlig tidsrymd förse institutionen med en fungerande forskningsbas är att låta denna sträcker sig in andra fakulteter, institutioner, ämnen och forskningsmiljöer. Den alldeles egna forskningsbasen vid den nya institutionen blir på tok för klen, enligt min uppfattning som jag skall försöka underbygga.¹³

Vid institutionen för utbildning, kultur och medier, med 44 anställda (32 heltider), finns 12 odisputerade lärare och 24 disputerade. Den huvudsakliga forskningen sker som nämnts inom Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) och är redan beskriven. Vissa av dessa verksamheter kommer att få en fortsättning vid den nya institutionen men då med tydligare fokus och mer begränsade ambitioner.

¹¹ I det ovan nämnda beslutsunderlaget till konsistoriet understryks visserligen (s. 14) att det inte är någon återuppstånden lärarutbildningsinstitution som ska skapas. Detsamma har nuvarande utbildningsvetenskapliga fakultetsnämndens dekan vid upprepade tillfällen försäkrat. Med andra ord: den uttalade ambitionen på fakultets-, områdes och universitetsnivå är inte att återskapa Institutionen för lärarutbildning (ILU) som lades ned i och med utgången av år 2006 och som dessförinnan hade levt sitt eget liv avskuren från universitetet i övrigt och präglad av en allt överskuggande inriktning mot grundutbildningen och i synnerhet lärarutbildningen. Men samtidigt bäddar den organisatoriska lösningen för att det som skapas blir just en tämligen renodlad utbildningsinstitution starkt präglad av lärarutbildningsuppdraget, i många avseenden uppbyggd på samma vis som den ILU och till inte ringa del med samma personal som tidigare varit anställda vid ILU. Onekligen en paradox. Dock är en paradox som bekant en skenbar och ingen faktisk motsägelse. På denna paradox finns såvitt jag förstår en enda tänkbar lösning: att den nya institutionen får en forskningsbas som sträcker sig in i i olika relevanta forskningsmiljöer runt om på universitetet

¹² *Omorganisation av Utbildningsvetenskapliga fakulteten m.m. Beslutsunderlag* (dnr UVF 2010/1808), i sin slutversion daterat 2010-01-01 och sammanställt av en arbetsgrupp bestående av kanslichef Bengt Gustafsson (humsam-området) och utbildningsledare Anna Hagborg (utbvet fak) med stöd av utbildningsledare Ewa Hjertsén (samfak). Detta dokument var det beslutsunderlag som överlämnades till konsistoriet inför beslutet 2010-11-19. Huvudpunkterna var desamma som 6 september meddelats från rektorsnivån: inrättande av en ny fakultet för utbildningsvetenskaper inom det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet samt en sammanslagning av nuv. Institutionen för didaktik, Pedagogiska institutionen och Institutionen för utbildning, kultur och medier. Sifferuppgifterna om antal anställda etc i det följande är hämtade ur detta beslutsunderlag.

¹³ Att jag i det följande skall tala mer klarspråk än brukligt i liknande sammanhang beror på att nuvarande fakultetsledningen driver linjen att den nya institutionen i stort sett skall vara självförsörjande vad gäller forskning, det vill säga skapa en forskningsbas med hjälp av samverkan internt i huset. Jag har inte samvete att låta den uppfattningen stå oemotsagd eftersom den alltför mycket påminner om den protektionism som odlades vid den tidigare Institutionen för lärarutbildning och som där förstås fungerade som en institutionell självmordsstrategi eftersom institutionen befann sig inom ett universitet som det i Uppsala. Min förhoppning är att sista ordet inte är sagt. Att det snart tillkommer en fakultet för utbildningsvetenskaper inom humsamområdet kan i bästa fall betyda att till lärarutbildningen knutna verksamheter så att säga konkurrensutsätts, det vill säga tvingas bli mer universitetsmässiga, vilket i så fall skulle kunna leda till annorlunda vägval i framtiden. Den hittillsvarande utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden har inte fyllt en ordinarie fakultetsnämnds uppgifter utan snarare fungerat som ett slags ytterligare institutionsstyrelse och som ett programråd för lärarutbildningarna. Denna ordning upphör snart i och med tillkomsten av särskilda programråd för lärarutbildningarna. Väsentligt är att dessa programråd får en autonom ställning i förhållande till den nya fakulteten för utbildningsvetenskaper och den därtill knutna institutionen, och verkligen står fri att dela ut utbildningsuppdrag till institutioner där kompetensen finns. I annat fall är det lätt hänt att den nya fakulteten och institutionen oberoende av kompetensaspekter frestas att tilldela sig själva utbildningsuppdragen inom den utbildningsvetenskapliga kärnan, vilket skulle innebära en återgång till tillståndet vid den tidigare Institutionen för lärarutbildning.

Pedagogiska institutionen, den minsta bland de tre med 33 anställda (25 heltider), har ett stort antal disputerade lärare (20) i förhållande till de odisputerade (3). Fortfarande för några decennier sedan var Pedagogiska institutionen vid Uppsala universitet Sveriges erkänt starkaste institution för pedagogisk forskning, men mitten av 00-talet hade forskningen i stort sett avvecklats. Institutionen var då i allt väsentligt en utbildningsinstitution. Därefter har forskning på nytt tillkommit, främst i form av en ny forskningsgrupp ”Studier i vardagsliv: Interaktion och erfarenhet i pedagogiska sammanhang” (ELSIE) under ledning av Ann-Carita Evaldsson som rekryterades 2005. Där har även funnits en forskningsgrupp för ”Studies in Educational Policy and Educational Philosophy” (STEP) under Ulf P. Lundgrens ledning vilken legat nere de senaste åren men planer finns på dess återupplivande. Institutionen har enligt projektdatabaserna hos VR, RJ och FAS sammanlagt 863 tkr i externa forskningsbidrag för år 2010 (en foass), och 0 kr i externa bidrag för samtliga kommande år 2011, 2012 och 2013. Med detta mått mätt är forskningen vid Pedagogiska institutionen återigen i färd med att skrumpna bort. På senare år har Pedagogiska institutionen varit ett problembarn för den samhällsvetenskapliga fakulteten. De ekonomiska underskotten uppgick till alltför många miljoner och arbetsmiljöproblemen blev till sist så svårartade att institutionsledningen avsattes och ersattes med en extern prefekt. I institutionens undervisningsutbud finns ett flaggskepp, PA-programmet (Program med inriktning mot personal- och arbetslivsfrågor), som är populärt med högt söktryck och välmeriterade studenter. Dock kommer ansvaret för just detta program att stanna kvar inom den samhällsvetenskapliga fakulteten och följer således inte med till den nya institutionen och den nya fakulteten.

Institutionen för didaktik är en jämförelsevis stor institution med 61 anställda (52 heltider), varav många odisputerade (36) lärare i jämförelse med de disputerade (18). Här finns två forskningsgrupper, ”Studies of Meaning-making in Educational Discourses” (SMED) under ledning av Leif Östman och ”Studies of Language Practices” (STOLP) ledd av Caroline Liberg. Hittills har en ganska stor del av de externa forskningsmedlen gått till forskarskolor och därmed till doktorander och framför allt till doktorander vid andra institutioner. För år 2010 fanns vid Institutionen för didaktik endast 1,8 mkr i externa forskningsbidrag till pågående projekt förtecknade i projektdatabaserna hos VR, RJ och FAS. Dock var institutionen framgångsrik i senaste ansökningsomgången hos VR UVK och fick tre projektansökningar beviljade vilka startar 2011. För den didaktiska forskningen inför det kommande året är de materiella förutsättningarna därför betydligt förbättrade, särskilt med tanke på att ansenliga satsningar också kommit från fakulteten och universitetsledningen.

En indikator på att forskningen varit marginaliserad inom Pedagogiska institutionen och Institutionen för didaktik är att båda institutionerna haft icke-disputerade prefekter, i likhet med den tidigare Institutionen för lärarutbildning under hela dess existens från 1977 till 2006. I sig säger kanske titlar inte så mycket och även en icke-disputerad prefekt kan fungera utmärkt (vilket den prefekt visade som hade ansvaret för både ILU under dess sista år och Institutionen för didaktik under dess första år), men arrangemanget säger ändå något om dessa institutioners särart inom ett universitet där diskussionerna på sina håll gått huruvida det krävs att prefekten är professor eller om en docent kunde duga.

Ett par av forskningsmiljöerna vid de tre nuvarande institutionerna är rimligt stora och andra ganska små. Sammantagna utgör de inte på långa vägar en tillräcklig forskningsbas för en stor institution. Dessutom återstår att diskutera vilka befintliga forskningsriktningar som kan tänkas utvecklas bäst vid den nya institutionen och vilka som får bättre förutsättningar på annat håll. Denna fråga är mest påträngande när det gäller Institutionen för utbildning, kultur och medier där utöver vissa av SECs verksamheter även exempelvis hela området digitala medier saknar självklar hemhörighet vid den nya institutionen, men frågan kan komma att aktualiseras även när det gäller, låt säga, språkvetenskapligt inriktade studier vid nuvarande Institutionen för didaktik eller somligt av det arbete med arbetslivsfrågor, ledarskap och vården som förekommer vid Pedagogiska institutionen och saknar självklar koppling till utbildningsvetenskapen.

Ett argument som återkommer i beslutsunderlaget till konsistoriet är att en sammanslagning mellan Institutionen för didaktik, Pedagogiska institutionen och vår institution skulle främja samverkan. Som framgått är även jag övertygad om att den nya institutionen måste satsa målmedvetet och kraftfullt på samverkan, närmare bestämt samverkan utåt, med olika forskningsmiljöer runtom på universitetet. Men en egendomlighet i beslutsunderlaget är att den samverkan som där framhävs enbart är samverkan inåt, mellan några – inte samtliga, psykologiämnet nämns inte – av de ämnen som finns företrädda i byggnaden Blåsenhus, vilket bäddar för isolationism snarare än öppenhet. För vår forskningsgrupps del kan konstateras att de ämnen och institutioner som vi samarbetar mest med finns utanför vårt hus. Vi har oftare ärenden till de humanistiska och samhällsvetenskapliga institutionerna i Engelska parken eller Ekonomikum än till somliga av korridorerna i Blåsenhus. Inget konstigt i det, detsamma gäller fler nu aktiva forskningsmiljöer i Blåsenhus. Så är det överallt när det rör sig om forskningsmiljöer och inte undervisningsmiljöer. Det har cirkulerat verklighetsfrämmande förhoppningar om att det låter sig göras att inom Blåsenhus administrera fram forskningsmiljöer tvärs över gränserna mellan forskningsområden och forskningsgrupper. Det är dömt att misslyckas. Om reell intressegemenskap saknas är det är utsiktslöst att uppifrån kommande forskningsmiljöer att samverka med varandra. Förvisso finns inslag i låt säga SECs utbildningssociologiska forskning som har anknyter till arbete inom didaktikernas miljö och i synnerhet med vissa inriktningar inom pedagogikämnet, och omvänt. I dylika fall är samverkan motiverad, har förekommit tidigare och kommer att förekomma i framtiden. Exempelvis har det tidvis funnits samverkan mellan SEC och den forskningsmiljö för studier av utbildningspolitik, policyfrågor och utbildningsreformer som Ulf P. Lundgren ledde vid Pedagogiska institutionen. Om den sistnämnda forskningen ånyo växer till, vilket planeras, finns alla utsikter till fruktbarande samröre. För sådan samverkan inom enskilda projekt eller mellan enskilda forskare krävs inga särskilda administrativa föranstaltningar. Vi som är berörda är få och pratar med varandra. Man frestas citera Hans Alfredssons förslag att fröken Nordlund och änkan Zetterquist lika gärna kunde flytta upp till pastor Jansson i predikstolen.

Samverkan utåt måste förenas med renodling av egna specialiteter

Forskningssamverkan förutsätter att parterna kan sina saker och att det framstår tydligt vad var som är vars och ens specialitet. Följaktligen bör man vid IPDU slå fast vilka forskningsområden man verkligen behärskar. Listan bör vara kort – inte fler områden än sådana som är någorlunda välutvecklade och inte alltför små. Den behövs för att man med trovärdighet skall kunna hävda att detta är områden som vi är duktiga på. Andra områden är det andra som kan. Inom områden som är viktiga för oss men som andra kan bättre samarbetar vi med specialister.

Listor av det slaget är ofrånkomligen kontroversiella. Det finns alltid delade meningarna om vilka kunskapsområden som skall utpekade som specialiteter och vilka som kan räknas som välutvecklade eller som tills vidare får anses stå på tillväxt, men att göra anspråk på att institutionen skulle behärska fler än ett halvduzin specialiteter vore inte ägnat att skapa förtroende hos studenter och kolleger och i omvärlden. Mitt eget högst preliminära diskussionsförslag är: naturvetenskapernas didaktik, läs- och skrivprocesser, interaktion i pedagogiska sammanhang samt utbildnings- och kultursociologi och utbildningshistoria. I takt med att nu planerad forskning växer till kan listan utökas med annan slags forskning om barn och unga samt utbildningspolitik. Det bör också finnas utrymme för specialiteter som inte utgörs av vetenskapliga områden. Undervisningskonst och undervisningsmetodik är ett par exempel. Renodling således: bra vetenskaplig forskning å ena sidan och utveckling av andra kunskapsformer å den andra. Medan dåliga mellanformer mellan vetenskap och konst måste undvikas. Sådana kompromissprodukter är alltför vanligt förekommande vid lärarutbildningsinstitutioner och liknande miljöer där man faller för frestelsen att försöka göra detsamma som psykologer eller statsvetare fast sämre. Med konsekvensen att resultaten inom skolväsendet bedöms som akademiska och obrukbara och inom de vetenskapliga fälten som amatöristiska.

Den nya fakulteten för utbildningsvetenskaper och ansvaret för lärarutbildningen

Samverkan utåt, med olika forskningsmiljöer, ämnen och institutioner där man är engagerad i utbildningsvetenskapligt relevant forskning, ligger i linje med den så kallade Uppsalamodellen för utbildningsvetenskaplig forskning. Denna lanserades för snart tio år sedan. Medan vid vissa andra lärosäten utbildningsvetenskap dåförtiden behandlades som en avskild specialitet, monopoliserad av särskilda institutioner, särskilt lärarutbildningsinstitutioner, eller särskilda ämnen som pedagogik, didaktik, Pedagogisk arbete eller lärande började i Uppsala redan 2003 den utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden tillämpa en definition enligt vilken utbildningsvetenskap är en samlingsbenämning för den forskning som inom ett brett spektrum av ämnen ägnas åt bildning, utbildning, undervisning, fostran och lärande. Detta är Uppsalamodellen.

Ett par omfattande inventeringar av den på så vis definierade utbildningsvetenskapliga forskningen vid Uppsala universitet har visat att merparten äger rum *utanför* de tre institutioner som nu skall uppgå i den nya institutionen IPDU. Av den senaste inventering från 2009 framgår att mer än hälften (två tredjedelar om man räknar antal projekt eller antal avhandlingar, hälften om man räknar kronor och ören) av den utbildningsvetenskapligt relevanta forskningen genomförs vid andra institutioner än nuvarande Pedagogiska institutionen, Institutionen för didaktik och Institutionen för utbildning, kultur och medier.¹⁴

Jag kan inte tillräckligt understryka vikten av att den nya institutionen och i synnerhet den nya fakulteten för utbildningsvetenskaper beaktar detta sakförhållande: om vi räknar antal externfinansierade projekt, anställningar och avhandlingsarbeten inom det utbildningsvetenskapliga området blir det bara motsvarande en tredjedel därav som kommer att återfinnas vid denna institution och inom denna fakultet. Två tredjedelar av forskningen försiggår på annat håll, allt från Nationalekonomiska institutionen och Teologiska institutionen till Institutionen för neurovetenskap. För att den blivande fakulteten för utbildningsvetenskaper skall förmå leva upp till sitt något anspråksfulla namn måste samverkan utåt ges högsta prioritet. Genom att agera sambandscentral och mäklare skulle fakulteten och institutionen spela kunna spela en central roll för det utbildningsvetenskapliga områdets utveckling vid universitetet.

När det reella beslutet om en ny stor institution tillkännagavs i början av september 2010 presenterades dekanen vid Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden nyheten så här för de anställda: ”Det här är ett sätt att vidareutveckla det utbildningsvetenskapliga området och öka synligheten [--]. Med en gemensam stor institution kan vi öka samverkan inom centrala kunskapsfält, stärka kopplingen mellan utbildning och forskning, få en bättre balans mellan olika utbildningar inom den framtida institutionen och ge bättre förutsättningar för effektiva stödfunktioner”.¹⁵ Argumenten haltar om man inte lägger till att den nya fakulteten och institutionen bara inrymmer en (mindre) del av det utbildningsvetenskapliga området vid universitetet. Om man gömmer undan detta faktum kommer den nya organisationen att göra det utbildningsvetenskapliga området i dess helhet inte mer utan mindre synligt.

Även om denna pm handlar om forskningens förutsättningar vill jag tillägga att även lärarutbildningens allmänna delar – det vill säga det nuv. allmänna utbildningsområdet som i framtiden skall kallas den utbildningsvetenskapliga kärnan – i Uppsala bör utnyttja den forskningsbas som universitetet erbjuder. Detta har jag själv pläderat för från min första dag vid universitetet, hittills utan framgång¹⁶, och jag

¹⁴ Inventeringarna, den senaste från 2009, liksom en del ytterligare dokument om Uppsalamodellen finns tillgängliga på <http://www.skeptron.uu.se/uvuu/> och www.skeptron.uu.se/broad/uv/

¹⁵ Bilaga 2 nedan.

¹⁶ Se bl.a. mitt förslag i maj 2009 till en utformning av lärarutbildningens allmänna delar som tillvaratar universitetets kompetenser, www.skeptron.uu.se/broad/uv/utvet-karna-090515.pdf. Förslaget röstades ned av Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden, i likhet med ett flertal förslag från andra håll med samma ambition. Men en inställd spelning är också en spelning, som Ulf Lundell sagt. I ett sociologiskt perspektiv är det inte förvånande att förändringar uteblir när uppdraget att utforma den kommande lärarutbildningen anförtros åt dem som ansvarat för den hittillsvarande.

tillåter mig nu att bli något personlig. Jag minns mina egna naiva förväntningar när jag 1997 blev anställd vid dåvarande Institutionen för lärarutbildning. Jag tog för givet att varje ny kull lärarstudenter hälsades med ord i stil med: –Välkomna ni lyckliga ungdomar som kommer att få ta del av en lärarutbildning som inte erbjuds någon annanstans! När ni har undervisas om barn med beteendestörningar, skolans värdegrund eller skoljuridik ska ni veta att här i Uppsala finns psykologer, kognitionsvetare, medicinare, etiker och jurister som tillhör de i landet eller i världen som kan allra mest om just detta. Nöj er inte med pubrundorna på nationerna, gör också strövtåg inom kunskapsområdena här i Uppsala, besök disputationer och öppna gästföreläsningar och seminarier och botanisera i publikationer! Försök leta er fram till det ni är mest intresserade av och kanske så småningom vill skriva ert examensarbete om med handledare från lämplig institution!

Under den första månaden på min nya arbetsplats gick jag runt och samtalade ganska systematiskt med många av mina nya medarbetare. Den fråga som jag framför allt ville jag ha svar på var: –Vilka samarbetar ni med? Överallt samma svar: –Vi pratar med varandra. För den händelse att man odlade kontakter med andra svenska eller utländska universitet och högskolor, var det med lärarutbildare eller med pedagogik- och didaktikinstitutioner. Den hållningen var svårbegriplig. Varför i Uppsala erbjuda en lärarutbildning som lika gärna hade kunnat ges vid någon mindre högskola? Varför inte dra fördel av detta universitets unika tillgångar, det vill säga det breda registret av blomstrande forsknings- och undervisningsmiljöer? Något är galet när lärarstudenter vid ett universitet som vårt undervisas om barns koncentrationssvårigheter utan att de får veta att det finns specialister på sådant vid Institutionen för neurovetenskap eller Institutionen för psykologi. Och på samma vis i fråga om andra discipliner: i kursmoment som har med retorik eller livsåskådningar att göra bör lärarstudenterna märka och dra fördel av, och deras lärare veta om, att universitetet tillhör de lärosäten i Sverige och i världen där retorikforskningen och livsåskådningsforskningen är mest utvecklad. Exempelen är många på hur man i lärarutbildningens allmänna delar försummar att ta tillvara Uppsala universitets särskilda förutsättningar och möjligheter, nämligen rikedomerna på relevanta forsknings- och undervisningsmiljöer.

Efter hand upptäckte jag att här i Uppsala mer än vid någon annan lärarutbildning jag stött på i Sverige ansträngde man sig för att ha minsta möjliga med universitetet i övrigt att göra. Så småningom fann jag en utbildningssociologisk förklaring eller åtminstone hypotes. Att så många lärarutbildare föredrar att vända ryggen åt universitetet och de vetenskapliga fälten torde ha samband med att de är högt skattade i skolans värld – drivande i sina ämnesföreningar, välrenommerade läromedelsförfattare, betrodda med lärarfackliga uppdrag, goda vänner med skoldirektörer och tjänstemän inom skolväsendets organisationer, verk och myndigheter, och så vidare – men negligeras så snart de försöker öppna munnen i universitetet. Vart vänder de sig för att vinna legitimitet, erkännande och respekt? Till skolans värld förstås. Verksamheterna knyts till skolväsendet snarare än till universitetet eller de vetenskapliga fälten. Intressant är att denna mekanism tycks starkast vid de etablerade universiteten, där lärarutbildningen och undervisningsämnen som pedagogik och didaktik befinner sig längst ned i prestigehierarkin. Vid mindre högskolor är sådana utbildningar jämförelsevis mycket högre rankande.

När nu en ny stor institution skapas organiserad och bemannad så att de om inget görs åt saken förefaller predestinerad att bli en återuppstånden institution för lärarutbildning – ja, till och med i fråga om bemanningen, ganska många av de anställda kommer från den tidigare Institutionen för lärarutbildning – är risken uppenbar för återfall i det slags provinsialism som präglade föregångaren. En fälla som lurar när man vänder ryggen åt universitetet i övrigt är att man ger efter för frestelsen att skapa ett miniuniversitet hemmavid, det vill säga att utropa egna experter på områden som andra kan bättre. Konsekvensen bli att man, liksom vid den tidigare Institutionen för lärarutbildning, låter en kader av lärarutbildare monopolisera de allmänna delarna av lärarutbildningen. Något sådant vore otänkbart inom andra områden. Även MedFarm och TekNat har sina yrkesutbildningar men där har lärarna som ansvarar för den undervisningen sina specialområden. De är osteologer eller nanofysiker. Där finns inte särskilda

institutioner dominerade av lärargrupper som kallar sig ”läkarutbildare”, ”apotekarutbildare” eller ”ingenjörutbildare”.

Det finns flera skäl till att lärarutbildningens utbildningsvetenskap kärna just i Uppsala bör bli mer universitetsmässig. Ett skäl är behovet att råda bot på de akuta och bekymmersamma rekryteringsproblemen. Våra register visar att tillströmningen till Uppsalas lärarutbildningar minskat, de sökandes kvalifikationsnivå sjunkit och många – alltför ofta de mest ambitiösa – hoppar av. Så skulle det inte behöva vara. En breddad rekrytering – i annan mening än den gängse – borde ha högsta prioritet: fler ambitiösa och motiverade sökande bör kunna lockas till lärarutbildningen just i Uppsala. En sådan förändring är fullt möjlig och torde vara den allra viktigaste förutsättningen för en framgångsrik nydaning av universitetets lärarutbildning. Orden ambitiös och motiverad skall inte misstolkas. Det handlar inte om att attrahera enbart skolljus och bemedlade familjers avkomma. Lärarutbildningen i Uppsala borde kunna dra till sig hängivna själar som vill göra gott, som önskar sig krävande och utvecklande studier, kontakt med intressanta forskningsmiljöer vid universitet och en god grund (”anställningsbarhet”, som det heter) för många slag av yrkesbanor både i och även utanför skolväsendet.

Somliga av oss inom SEC som blir verksamma vid den nya institutionen kommer att få anledning att engagera oss i lärarutbildningen. Vad vi kan göra beror, återigen, på de vägval som där görs. Om det går att vinna tillräcklig uppslutning kring strategier som bygger på samverkan utåt finns mycket som kan åstadkommas. I annat fall får vi begränsa oss till våra egna specialiteter. Primärt kommer våra insatser då att ägnas åt utbildningssociologi, utbildningshistoria och metodkurser, vartill kommer vissa avgränsade områden – lärarkårens utveckling och villkor, betyg och bedömning, med mera – som hör hemma inom lärarutbildningen och inom vilka vi har besitter tillräcklig kompetens tack vare både undervisningserfarenheter och tidigare och pågående forskning.

Summering och slutsatser

Denna alltför långa redogörelse har drag av klagoskrift. Lyckligtvis får den tilltänkta läsekretsen förmodas ha intresse av utbildningssociologi och vetenskapsociologi. Kanske går det att finna något nöje i att fundera över förklaringar till att en välfungerande institution och forskningsmiljö läggs ned mot de anställdas vilja, att en ny stor institution skapas med så förhållandevis svag forskningsbas att samverkan utåt med andra forskningsmiljöer framstår som enda lösningen, att en hösttermins ansträngningar för att åstadkomma ett substantiellt bidrag till just sådan samverkan utåt – i form av forskningsgruppen SECs tilltänkta dubbla hemvist vid denna nya institution och vid Historiska institutionen – framemot årsskiftet stoppas på grund av administrativa direktiv. Samt varför samtliga dessa beslut för oss som är engagerade i forskningsverksamheten kom som överraskningar, utan förvarning eller föregående diskussion.

Den som vill leta efter sociologiska förklaringar kan förslagsvis rikta sökarljuset mot kollisioner mellan intressen och värdehierarkier tillhöriga tre slag av fält: universitetsadministrationens fält, humanistiska och samhällsvetenskapliga fält samt ett fält som är närmare knutet till skolväsendet och lärarutbildningen än till universitetsfälten och de vetenskapliga fälten.

Men bäst att nu inför det nya året låta dessa besvärligheter tillhöra det förflutna. Alltför mycket energi har ägnats dem innan den nya institutionen ens hunnit starta. Det viktiga är att det nu står klart att möjligheterna är uttömda att knyta SEC som forskningsgrupp till den nya institutionen. De av oss som får sin anställning där ska på bästa sätt bidra med avgränsade forskningsinsatser på det utbildningssociologiska och utbildningshistoriska området samt undervisningsinsatser inom de områden där vi besitter mest kompetens. Det kommer säkert att fungera. Åtminstone tills vidare får hela forskningsgruppen mer nätverkskaraktär från och med 1 januari 2011 då det inte längre existerar någon särskild institution dit högkvarteret kan lokaliseras. Vi får lita till kontaktpersoner och resurser vid flera

institutioner. Och göra ännu mer bruk av webben. Men egentligen har SEC alltid haft formen av ett sådant nätverk – väl att märka ett nätverk i betydelsen ett aktivt eller produktivt nätverk, med gemensamma program och projekt och verksamheter, inte bara en kontaktyta. Den har aldrig varit en forskningsgrupp för något särskilt ämne eller någon särskild disciplin och även om vi fram till nu haft någon institution som fungerat som värd har bara en minoritet av medarbetarna varit anställda vid denna institution. Förhoppningsvis kommer framtiden att blir fruktbarande. Och fast det för ögonblicket tar emot har vi nog anledning att vara tacksamma mot de administrativa ledare som försåg oss med så tydliga direktiv att vi i tid förstod att undvika en institutionell tillhörighet som med största sannolikhet hade fördyrat framtiden för forskningsgruppen och forskningen.

Bilaga 1. Presentation från informationsmöte 6 sept. 2010

Uppsala Universitet

Informationsmöte 6 september

Välkomna!

Medverkande:
 Rektor Anders Hallberg
 Vicerektor Margaretha Fahlgren
 Universitetsdirektör Ann Fust
 Dekan Caroline Liberg
 Dekan Anders Malmberg

Uppsala Universitet

The chart shows the following structure:

- KONSTITUTIONEN (Council of the University)
- REKTOR (Rector)
- Universitetsförvaltningen (University Administration)
- Academiska sammen (Academic Council)
- Three Councils of Faculties:
 - Vetenskaprådet för humaniora och samhällsvetenskap (Faculty Councils for Humanities and Social Sciences)
 - Vetenskaprådet för medicin och farmaci (Faculty Councils for Medicine and Pharmacy)
 - Vetenskaprådet för teknik och naturvetenskap (Faculty Councils for Technology and Natural Sciences)
- Utbildningsvetenskapliga fakulteten (Faculty of Educational Science)
- UU Innovation
- Bibliotek (Library)
- Museer (Museums)
- Upprättade ännu inte etablerade (Established but not yet established)
- Kollegiet för samhällsforskning (SCAS) (College for Social Research)
- Nationellt centrum för bioetik (NCK) (National Center for Bioethics)
- UU Innovation
- Bibliotek
- Museer
- Upprättade ännu inte etablerade
- Kollegiet för samhällsforskning (SCAS)
- Nationellt centrum för bioetik (NCK)

Uppsala Universitet

Uppsala Universitet

Varför förändring ?

- Ökad autonomi för universitet och högskolor från 1 januari 2011
- Krav på ett särskilt organ för lärarutbildningen försvinner
- Nya Blåsenhus samlar olika verksamheter inom det utbildningsvetenskapliga kunskapsfältet
- Önskan om ökad samverkan
- Bättre resursutnyttjande
- Stärka utbildning och forskning

 <p>UPPSALA UNIVERSITET</p>	<h3>Förslaget</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Utbildningsvetenskapliga fakulteten förs in under Vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap • Pedagogiska institutionen flyttas från den samhällsvetenskapliga fakulteten till den utbildningsvetenskapliga fakulteten • Pedagogiska institutionen, Institutionen för didaktik och Institutionen för utbildning, kultur och medier går samman till en institution. • Ambitionen är också att rikta en strategisk satsning som kan bidra till att från start stimulera samverkan mellan de olika verksamheterna • Övriga enheter inom utbildningsvetenskapliga fakulteten (fortbildningsavdelning, rektorsutbildning) fortsätter som idag. 	 <p>UPPSALA UNIVERSITET</p> <h3>Vision för det utbildningsvetenskapliga fältet</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Varför egen fakultet? Vidareutveckla utbildningsvetenskapen, öka synligheten, universitetsövergripande uppdrag • Varför en gemensam stor institution? <ul style="list-style-type: none"> - öka koppling mellan utbildning och forskning - bättre balans mellan olika utbildningar - bättre balans mellan utbildning och forskning - synergier genom samordning - bättre förutsättningar för effektiva stödfunktioner
 <p>UPPSALA UNIVERSITET</p>	<h3>Arbetet fortsättningsvis</h3> <ul style="list-style-type: none"> • Diskussion i berörda fakultetsnämnder och områdesnämnder • En arbetsgrupp tar fram underlag (Bengt Gustafsson, Anna Hagborg, Ewa Hjertsén i samverkan med personaldirektör samt ekonomidirektör) • Personalavdelningen gör en s.k. risk- och konsekvensbedömning enligt arbetsmiljölagen • Information till de fackliga organisationerna • Fortlöpande information till rektorer, medarbetare och studenter 	 <p>UPPSALA UNIVERSITET</p> <h3>Arbetsgruppen kommer att bli utreda :</h3> <ul style="list-style-type: none"> • utbildningsvetenskapliga fakultetsnämndens ingående i det humanistisk-samhällsvetenskapliga vetenskapsområdet • bildandet av en ny institution av nuvarande institutionerna för Didaktik och Utbildning, kultur och medier samt Pedagogiska institutionen • utbildningsvetenskapliga fakultetsnämndens sammansättning • läraryrketens organisation under fakultetsnämnden • den nya institutionens struktur och ledningsorganisation • resursfrågor inför 2011 års verksamhetsplan • utformning av det administrativa stödet • risk- och konsekvensanalys av de framlagda förslagen
 <p>UPPSALA UNIVERSITET</p>	<h3>Tidsplan för fortsatt arbete</h3> <ul style="list-style-type: none"> • September – information, arbetsgruppen arbetar vidare med förslaget • Oktober - utredningsförslag behandlas i områdes/fakultetsnämnder • 2010-11-09 - rektor föreslås besluta om förslag till konsistoriet • 2010-11-19 - konsistoriet föreslås besluta om ny organisation • 2011-01-01 - den nya organisationen träder i kraft 	 <p>UPPSALA UNIVERSITET</p> <h3>Ytterligare frågor</h3> <p>Kontakta Dekan Caroline Liberg Dekan Anders Malmberg Kanslichef Bengt Gustafsson</p>

Bilaga 2. Information till de anställda 7 sept. 2010 om ny organisation av det utbildningsvetenskapliga området

2010-09-07

Nyheter för anställda

Ny organisation för utbildningsvetenskapen

[Publicerad 2010-09-07]

En ny organisation av det utbildningsvetenskapliga området diskuteras just nu inom Uppsala universitet. Bland annat föreslås att utbildningsvetenskapliga fakulteten ska höra till vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap. Den 19 november ska konsistoriet fatta beslut i frågan.

Det finns flera skäl till att diskussionen har kommit upp just nu. Ett skäl är att kravet på ett särskilt organ för lärarutbildningen försvinner vid årsskiftet. Ett annat skäl är att i stort sett samtliga verksamheter inom utbildningsvetenskap och pedagogik har kommit på plats i Blåsenhus. Nu gäller det att skapa en slagkraftig helhet som stimulerar samarbetet, menar rektor Anders Hallberg.

- Det finns en spridd uppfattning om att dagens situation inte är optimal. Det finns tecken på att institutions- och fakultetsgränser på olika sätt begränsar de integrationsprocesser som skulle kunna leda till en miljö som i alla avseenden fungerar så bra som möjligt.

Stormöte i Blåsenhus

Under sommaren har frågan diskuterats intensivt inom universitetsledningen och bland berörda dekaner. Den 6 september hölls ett stormöte i Blåsenhus, där man presenterade ett förslag på ny organisation:

- Utbildningsvetenskapliga fakulteten förs in under vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap.
- Pedagogiska institutionen flyttas från den samhällsvetenskapliga fakulteten till den utbildningsvetenskapliga fakulteten.
- Pedagogiska institutionen, institutionen för didaktik och institutionen för utbildning, kultur och medier går samman till en institution.
- En strategisk satsning planeras, som kan stimulera samverkan inom den nya integrerade miljön.

Öka synligheten

- Det här är ett sätt att vidareutveckla det utbildningsvetenskapliga området och öka synligheten, säger Caroline Liberg, dekanus vid utbildningsvetenskapliga fakulteten.

- Med en gemensam stor institution kan vi öka samverkan inom centrala kunskapsfält, stärka kopplingen mellan utbildning och forskning, få en bättre balans mellan olika utbildningar inom den framtida institutionen och ge bättre förutsättningar för effektiva stödfunktioner.

Förslaget innebär alltså att vetenskapsområdet för humaniora och samhällsvetenskap får ytterligare en fakultet.

- Jag själv och de fem dekanerna inom området är helt eniga om att den nya fakulteten är välkomna in i vårt vetenskapsområde, säger vicerektor Margaretha Fahlgen.

- Det är som vi ser det den bästa lösningen både när det gäller att kunna fortsätta att synliggöra, profilera och utveckla det utbildningsvetenskapliga fältet och för att skapa en rimlig balans inom hum-samområdet som helhet.

Det innebär också att pedagogikämnet flyttas till utbildningsvetenskapliga fakulteten och samtidigt blir en del av en större institution.

- Lärarutbildningen blir förstås en stor del av den nya institutionens uppdrag, men den kommer att ha en utbildningsportfölj och forskningsprofil som är bredare än så och jag tror att det finns alla förutsättningar för att pedagogikämnet både kan bidra till - och själv utvecklas i - en sådan bredare miljö, säger Anders Malmberg, dekanus vid samhällsvetenskapliga fakulteten.

Sjösätts i januari

Målsättningen är att den nya organisationen ska sjösättas den 1 januari 2011 och utgångspunkten är att samtliga verksamheter, anställda och ekonomiska resurser som idag finns vid de tre institutionerna ska överföras till den nya institutionen.

Förslaget är förankrat i universitetsledningen och berörda fakultetsledning, men ännu är inga formella beslut fattade. För att konsistoriet ska kunna fatta beslut den 19 november måste först berörda fakultetsnämnder och områdesnämnder ge uttryck för sin uppfattning och rektor formellt ställa sig bakom det.

En arbetsgrupp inom hum-samområdets och utbildningsvetenskapliga fakultetens kansli ska ta fram underlag till beslut. Det återstår flera frågor som ska utredas, bland annat den nya områdesnämndens sammansättning, den nya fakultetsnämndens sammansättning, den nya institutionens ledningsstruktur och lärarutbildningens framtida styrning.

Frågor och synpunkter? Kontakta Bengt Gustafsson, kanslichef vid kansliet för humaniora och samhällsvetenskap, Caroline Liberg, dekanus vid utbildningsvetenskapliga fakulteten, eller Anders Malmberg, dekanus vid samhällsvetenskapliga fakulteten.

Annica Hulth

Bilaga 3. Utdrag ur styrelseprotokoll, Historiska institutionen, Uppsala universitet, sammanträdesdag 3 november 2010

§ 102 Fördjupat samarbete med Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (Sociology of Education and Culture, SEC)

Prefekt Lars M Andersson hänvisade till kollegiemötet den 13 oktober 2010 där ledamöterna ställde sig positiva till ett fördjupat samarbete men samtidigt krävde ett bredare underlag för beslut. Han redovisade vidare det underlag som tagits fram (2010-11-03 § 102a-b).

Diskussion om anställningsformer och inte minst om vilka följer placeringen av SECs projekt och därmed forskare från andra discipliner vid institutionen kan tänkas få. Farhågor för ”inlasning” och problem i samband med tjänsteutlysningar framfördes liksom kritik av underlaget.

Diskussion om de arbetsuppgifter som eventuellt skulle kunna utföras av projektforskarna inom SEC. Det framhölls att det i allt väsentligt enbart bör gälla handledning av uppsatser i utbildningshistoria och undervisning om undervisning inom lärarprogrammen samt att momentansvar för historiska kurser bör ligga hos historiker av facket. Samtidigt framhölls att samarbetet skapar bättre förutsättningar för handledning och undervisning inom lärarprogrammet. Vidare föreslogs att samarbetet ska regleras i ett avtal, i vilket även vilka arbetsuppgifter som kan komma ifråga ska regleras liksom under vilka förutsättningar och på vilket sätt samarbetet ska kunna avslutas.

Önskemål framfördes vidare om att de två personer som nu arbetar med projektadministration vid SEC även fortsättningsvis ska sköta denna för de projekt som hamnar på institutionen.

Beslut

Styrelsen välkomnar det nya samarbetet med Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) och forskarna inom de tre projekt som, enligt förslaget, ska flyttas till institutionen. Forskningsgruppen ska inte utgöra en egen avdelning utan ska ingå i institutionen liksom övriga forskningsprojekt. Dock ska SEC erbjudas hemsida, dubbla AKKA-adresser och hemvist för skriftserier och dess projektadministration ska skötas som hittills. För att möta ökningen av personal som institutionen står inför utökas valkorporationen forskare/lärare i styrelsen med en plats. Samarbetet ska regleras i avtal. Det uppdrogs till prefekten att i samråd med Jan Lindegren, Sandra Olsson och Maria Ågren att utarbeta ett sådant. Avtalet ska godkännas av institutionsstyrelsen.

Bilaga 4. Förslag till avtal mellan Historiska institutionen och Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) avseende SEC:s verksamhet vid Historiska institutionen. Behandlat vid Historiska institutionens styrelses sammanträde 8 dec. 2010

UPPSALA UNIVERSITET
HISTORISKA INSTITUTIONEN
PREFEKTEN

Uppsala 2010-12-04

Avtal mellan Historiska institutionen och Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC) avseende SEC:s verksamhet vid Historiska institutionen

Organisatoriska frågor

I syfte att fördjupa samarbetet inom den utbildnings- och modernhistoriska forskningen vid UU och ge det en tydligare struktur erbjuds SEC att bedriva den del av sin verksamhet som har en tydlig historisk profil vid Historiska institutionen. Därmed får SEC två hemvister, dels som tidigare Institutionen för utbildning, kultur och medier, UKM, dels Historiska institutionen. Den förstnämnda kommer att läggas ned 31 december 2010 och därefter blir SEC:s hemvist dels en nyinrättad institution, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, IPDU, inom den likaledes nyinrättade Fakulteten för utbildningsvetenskaper, dels Historiska institutionen inom Historisk-filosofisk fakultet.

SEC tre rapportserier Skeptronhäften (Skeptron Occasional Papers), Rapporter från Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (SEC Reports) och Utbildningshistoriska meddelanden, samt bokserien Skeptronserien som utges av kommersiella förlag, f.n. av Bokförlaget Daidalos, får använda Historiska institutionen som utgivningsadress. Oavsett var forskningsresultaten inom de gemensamma projekten produceras skall de rapporteras i DIVA för både IPDU och Historiska institutionen.

SEC får ha sin logotyp på Historiska institutionens startsida, en egen hemsida med en kortfattad presentation av verksamheten samt en länk till SEC:s egen officiella webbplats.

SEC:s forskningsledare och berörda forskare skrivs i AKKA in som dubbelanslutna (dvs knutna till mer än en institution), och får använda e-postadresser av typen *@hist.uu.se samt Historiska institutionens postadress.

Historiska institutionen utvidgar representationen för kategorin forskare i institutionsstyrelsen med en plats för att bereda utrymme för en representant för SEC.

SEC får etablera en egen basgrupp vid Historiska institutionen, Basgruppen för historisk utbildnings- och kultursociologi, samt möjlighet att presentera projektskisser, pågående forskning etc. inom ramen för Historiska seminariets verksamhet. Historiska institutionen står för lokaler för SEC:s seminarieverksamhet vid institutionen.

SEC får möjlighet att förlägga projektmöten och liknande till Historiska institutionen.

Projekt

Inget av SEC:s befintliga projekt vid UKM som leds av där fast anställd personal flyttas till Historiska institutionen. Marta Edlings RJ-finansierade nya projekt ”Konst, karriär och kön. En studie av manliga och kvinnliga konstnärers meriteringsvägar och rekryteringen till professurer och högre lärartjänster 1945-2000” placeras däremot vid Historiska institutionen och administreras där på samma sätt som övriga projekt.

De av SEC:s kommande projektansökningar som av både SEC:s och Historiska institutionens ledning bedöms passa inom Historiska institutionens forskningsprofil söks via Historiska institutionen och skall i normalfallet inkludera sökande med placering vid institutionen.

Nya anställningar vid Historiska institutionen fr.o.m. 1 januari 2011

Ingen SEC-medarbetare som idag har anställning vid UKM kommer i detta skede att erbjudas anställning vid historiska institutionen.

Marta Edling, vars visstidsanställning vid UKM upphör den 23 januari 2011, tillsvidareanställs från och med 24 januari 2011 som forskare på 75 % vid Historiska institutionen.

Andreas Åkerlund, som är anställd vid Historiska institutionen, erhåller löneandel motsvarande minst 25% under perioden 2011-2013 från Mikael Börjessons VR-finansierade projekt Internationaliseringens nationella arenor. Svensk högre utbildning och utländska studenter, 1945-2015. Medel för anställningen överförs från IPDU till Historiska institutionen.

Ytterligare en person i ovannämnda projekt, Dag Blanck, kan komma att anställas vid Historiska institutionen. Huruvida så blir fallet bestäms dels av om han tackar ja till en lektorsanställning vid UKM, dels av var hans befintliga lektorat placeras. Skulle Blanck tacka ja till anställningen vid UKM placeras hans forskningsmedel vid UKM/IPDU.

Rum

Andreas Åkerlund har redan rum vid institutionen och behåller det även framgent. Marta Edling (och eventuellt Dag Blanck) placeras i rum Eng 6 K1017.

Regler för samarbetets upphörande

Skulle någon av parterna, SEC respektive Historiska institutionen, av någon anledning vilja avbryta samarbetet, äger de rätt att göra så. Den av parterna som önskar att samarbetet skall upphöra skall i sådant fall ta kontakt med motparten. Uppsägningstiden är 1 månad. Vid ett eventuellt avbrytande av samarbetet upphör SEC:s rätt att utnyttja Historiska institutionens faciliteter; basgruppen liksom hemsidan och koordinatorsfunktionen avvecklas och den dubbla institutionstillhörigheten plockas bort ur AKKA. SEC-medarbetare verksamma vid Historiska institutionen får tillsammans med SEC:s ledning och berörda finansörer besluta vart projektmedlen skall flyttas. Innan flytten sker skall eventuella skulder/överskott etc inom projekten regleras.

Lars M Andersson, prefekt, Historiska institutionen

Donald Broady, Institutionen för utbildning, kultur och medier, forskningsledare för SEC (tillsammans med Mikael Börjesson)

Mikael Börjesson, Institutionen för utbildning, kultur och medier, forskningsledare för SEC (tillsammans med Donald Broady)

[Yttrande från prefekten för Institutionen för utbildning, kultur och medier:]

I den process som lett fram till ovanstående samarbetsavtal mellan Historiska institutionen och SEC, har undertecknad hållits informerad av professor Donald Broady och forskningsledare Mikael Börjesson, och har idag 12 december 2010 tagit del av avtalstexten. Enligt min bedömning är den planerade fördjupade samverkan mellan SEC och Historiska institutionen som beskrivs i avtalet av stort värde för en fortsatt positiv utveckling av den forskning som med framgång byggts upp vid Institutionen för utbildning, kultur och medier under dess kortvariga existens.

Finn Calander, prefekt, Institutionen för utbildning, kultur och medier

Bilaga 5. Utdrag ur styrelseprotokoll, Historiska institutionen, Uppsala universitet, sammanträdesdag 8 december 2010

§ 111 Fördjupat samarbete med Forskningsgruppen för utbildnings- och kultursociologi (Sociology of Education and Culture, SEC)

Prefekt Lars M Andersson presenterade ett förslag till avtal. Förslag till ändringar framfördes av styrelsen, se bilaga 4.

Förslag att det skrivs ett avtal dels mellan SEC och Historiska institutionen, dels mellan den nya institutionen, Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, IPDU, och Historiska institutionen.

Beslut

Styrelsen godkänner avtalet efter gjorda ändringar samt förslaget om två avtal. Styrelsen ger prefekten Lars M Andersson i uppdrag att förhandla avtalet med Kerstin Rydbeck som fr.o.m. 2011-01-01 är prefekt för IPDU.

Bilaga 6. Mejl 21 dec 2010 från kanslichef Bengt Gustafsson

Ämne: "Avtal" mellan SEC och Hist. inst

Från: "Bengt Gustafsson" <Bengt.Gustafsson@uadm.uu.se>

Datum: Tue, 21 Dec 2010 15:04:25 +0100

Till: "Lars M Andersson" <Lars.M.Andersson@hist.uu.se>, <finn.calander@edu.uu.se>, <kerstin.rydbeck@edu.uu.se>

Kopia: "Caroline Liberg" <caroline.liberg@did.uu.se>, <Jan.Lindegren@hist.uu.se>, "Margaretha Fahlgren" <margaretha.fahlgren@littvet.uu.se>, "Oskar Pettersson" <oskar.pettersson@uadm.uu.se>, "Anna Hagborg" <anna.hagborg@uadm.uu.se>, "Thord" <Thord.Osterberg@uadm.uu.se>, "Monica Blom" <monica.blom@uadm.uu.se>

Hej!

Jag har tagit del av förslag till "Avtal" (daterat 2010-12-09) mellan Historiska institutionen och forskargruppen SEC inom Institutionen för utbildning, kultur och medier och får med anledning av detta meddela följande efter konsultation med vicerektor Margaretha Fahlgren och ordföranden i Utbildningsvetenskapliga fakultetsnämnden Caroline Liberg. 1. Det är utmärkt att samarbete och samverkan utvecklas och fördjupas mellan institutioner och över fakultets- och områdesgränser. Sådan samverkan har på ett mycket positivt sätt utvecklats under de gångna åren. Denna utveckling sker avseende såväl grundutbildning som forskning och forskarutbildning. Sådan samverkan äger rum på ett naturligt sätt och utan behov av särskilda "avtal" eller andra byråkratiska formalismer (undantag är vissa inrättning som är följd av beslut på riksdags- eller konsistorienivå t ex Institutet för bostads- och urbanforskning, Rysslandscentrum, Centrum för genusvetenskap).

2. Områdesnämndens beslut, om att prefekt inte ska medge lärare/forskare att placera externa medel vid annan institution än den institution där den "ordinarie" anställningen är placerad (med angivna undantag) gäller. Detta beslut ska heller inte kringgås genom att "avtala" om att lärare/forskare ska ha dubbla hemvister. Dubbla adresser i AKKA ska inte förekomma, inte heller ska lärare/forskare vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier ha e-postadress vid annan institution. Rapportering av publiceringar i DiVa ska göras av den institution där forskaren/läraren är anställd - dubbel registrering ska inte göras. Någon egen hemsida på Historiska institutionen för SEC ska inte förekomma. "SEC:s" seminarier serie ska bedrivas vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier - självfallet är det både rimligt och möjligt för lärare/forskare vid en institution att medverka vid andra institutioners seminarieverksamhet, men knappast att flytta sin egen verksamhet till annan institution.

3. Framtida ansökningar om forskningsmedel från "SEC" ska undertecknas av prefekten för Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier. Om medel söks gemensamt av "SEC" och Historiska institutionen ska beviljade medel tilldelas berörda institutioner utifrån hur medlen avses vara fördelade mellan berörda lärare/forskare. Detta är angeläget för att inte någon icke avsedd snedvridning ska uppstå i samband med dels områdesnämndens medelsfördelning mellan fakultetsnämnderna och dels vid fakultetsnämndernas fördelningen mellan respektive institutioner.

4. Om berörda institutioner eller forskargrupper inom dessa avser att "avtala" om särskilda förhållanden gäller att alla berörda prefekter ska gilla förslagen. Enskilda forskargrupper kan inte utan prefekternas samfälliga och explicita medgivanden "avtala bort" verksamheter för den egna institutionen i syfte att överlåta dem till annan institution.

5. Om ytterligare förtydliganden av detta brev anses erforderliga medverkar jag gärna till det.

Vänligen Bengt Gustafsson